№ 50: СВІТ У КОЛЬОРІ

Наші приватні сутінки

БОГДАНА МАТІЯШ

23 ЖОВТНЯ 2019

Людина має цікаву здатність: часом не надто звертати увагу на те, що діється поруч. Тому ми не раз не зауважуємо очевидного чи просто не присвячуємо деяким речам часу. Не виховуємо в собі уважності до хоч і красивих, але повсякденних явищ. Щодня сходить і заходить сонце, розгорається світанок і западають сутінки, триває день і настає ніч. Багато хто з нас не надто зосереджується на тому, як за добу змінюється світ поруч. Які кольори має листя зранку, ополудні та в сутінках. Не можемо сказати, яка температура води в ріці на світанку й опівдні. Зрештою, за клопотами й забіганістю ми часом не помічаємо й глобальніших речей: скажімо, що настала весна, зазеленіли й зацвіли дерева; або що хтось поруч нас неймовірно постарів чи знесилів...

Джерело: Каспар Фрідріх, Прогулянка в сутінках (фрагмент)

Звісно, все діятиметься й без на нашого втручання чи уважності: минатимуть дні й пори року, змінюватимуться температури, зрілішатимуть наші друзі й знайомі. Цим є кому опікуватися: Той, хто створив світ, пильнує, щоб усе відбувалося вчасно. Але якість нашого життя теж залежить від того, на чому зосереджується погляд і що ми вміємо помічати. Бо, зрештою, де наш скарб, там і наше серце.

Якщо ми не уважні до навколишніх подій, хто сказав, що будемо уважні до самих себе, до того, що відбувається в нас усередині, до свого внутрішнього життя? Ми взагалі можемо не уявляти, що воно існує. І що воно буває насичене і змістовне, сповнене найкрасивіших кольорів, а буває занедбане, схоже на стару комірчину, повну запилюженого мотлоху.

Часом мені здається, що це і є таке собі життя в сутінках: із помічанням вибіркових речей та подій. Із неспроможністю роззирнутися довкола й побачити весь горизонт буття – у його красі й величі, пораненості й болеві. Згадаймо: коли сутеніє, нам стає складно роздивитися не те що віддалені об’єкти, а навіть стежку, якою йдемо. Ми легко можемо спіткнутися там, де за дня простуємо без перешкод. З’являється так звана «куряча сліпота», яка заважає нам бачити.

Підозрюю, що миті такої сліпоти в духовному, внутрішньому житті є чи не в кожного. Але лякає те, що ми часто не помічаємо, як вони настають. Не зауважуємо, що вже входимо в сутінки, йдемо в них, спотикаємося; нам-бо здається, що довкола – прекрасний сонячний день і що все в житті діється гладенько й рівно, просто-таки чудово. Не помічаємо, що, можливо, змінюються наші інтонації, що починаємо вживати вислови, раніше нам неприємні. А може, поки що змінилися тільки наші думки, може, на позір ми «причесані» й чемні, зате всередині повні осуду, оцінювання інших і відстороненості від них. Можливо, нам здається, що це ще не страшно, але чи не є вже це тим непомітним входженням у сутінки?

Колись мене вразила історія монахині Ліджі Пайяпілі, індуски за походженням, яка приїхала до монастиря в Києві на служіння й довго не могла сприйняти того, як живуть українці. Певної «розбещеності» молоді та й не лише її… Пізніше сестра Ліджі пройшла через серйозне випробування: мала четверту стадію туберкульозу, довго була при смерті, аж якоїсь миті почула Божий голос, звернений до неї. Господь запитував: «Як ти могла погано думати про моїх дітей в Україні?» Показував, через що пройшли безліч людей, яких сестрі було складно сприйняти. А пізніше дарував їй фізичне зцілення і внутрішнє очищення.

Погано думати… Здавалося б, *усього-на-всього* погано думати. Тоді як усе решта було начебто добре, бо тривало служіння, євангелізація, щоденне чернече життя. Сестра нікому не озвучувала своїх думок, ні на що не нарікала. Але коли вона ділиться своїм досвідом, розумієш, що мусиш бути до себе уважним. Що в духовному житті ніщо не міряється міркою *всього-на-всього*. Усе важливе. Інтенсивність думки може бути така сама, як інтенсивність учинку, а подумане теж має наслідки, як і будь-що зроблене.

У письмі мені не раз хочеться говорити до Бога, відчути Його присутність, відновити з Ним діалог, стосунки, про які я часом на щодень забуваю. Комусь вистачає для цього молитви, мені ж потрібно іще й писати.

Мабуть, не-монахам іще складніше. Ми, на жаль, часто неуважні до того, що думаємо, що і як говоримо, що робимо. Нам неймовірно легко ввійти у свої приватні сутінки, зайти в них так глибоко, що й не зогледимося, як довкола вже запала ніч. Це погана новина. А добра – в тому, що, коли пошукати, кожен знайде свій «камертон», лакмусовий папірець, який покаже, що в нас усередині. І, що важливіше, допоможе продерти очі, вичистити все «сміття», накопичене

всередині. Треба тільки трохи уважності й готовності подивитися в очі правді про себе.

Для мене таким камертоном не раз стає письмо. Один мій польський колега казав, що всіх письменників можна умовно поділити на дві категорії. Одні в письмі кращі, ніж у житті; другі ж, навпаки, показують себе гіршими, виписують те, про що, можливо, розповіли б на сповіді, якби до неї ходили. Ті ж, хто в письмі виглядає краще, ніж на щодень, не те що вибілюють себе – ні, радше ставлять перед собою мету, якими хотіли б бути, як хотіли б жити. І коли нам, авторам, часом дорікають (а таких випадків предосить), що живемо гірше, ніж пишемо, то хтозна, як ми жили би, якби перестали писати, якби не ставили собі в письмі певної планки...

Коли я довго не пишу й нарешті сідаю за письмо, часто не знаю, з чого почати. У письмі мені не раз хочеться говорити до Бога, відчути Його присутність, відновити з Ним діалог, стосунки, про які я часом на щодень забуваю. Комусь вистачає для цього молитви, мені ж потрібно іще й писати (і я вдячна за це, бо в письмі переживаю особливий досвід спілкування з Богом, інакший, ніж у молитві). Хочеться, щоб голос звучав чисто і щоб моє серце не було затьмарене різним брудом, а так є не завжди. Коли довго не пишу, особливо гостро це відчуваю. Перестаю вести свої приватні писемні розмови з Богом – і щось випаровується. Відчуваю, скільки в мені накопичилося зайвого. Ба більше: часом відчуваю, що втратила зв'язок із безліччю колись важливих мені людей, що, зрештою, почасти втратила зв'язок із собою… І не знаю, що цієї миті сказати Богові. Не знаю, чи моя розмова з Ним буде чесною. Знаю, кого я образила, скривдила. Але не завжди знаю, що з цим робити. Пишучи, дуже виразно бачу свої приватні сутінки (хай це й звучить як оксюморон), і письмо не раз допомагає мені з них вибратися. Якщо, звісно, я захочу з них вийти, зроблю над собою таке зусилля. Бо часом мені – буду чесна – у них дуже навіть незле.

Ображаючи когось, завжди перебуваємо в сутінках. І ті, хто нас ображає, теж цієї миті не бачать усіх прекрасних барв світу. Сучасний світ загалом любить їх спотворювати. Нам дедалі частіше кажуть любити себе й реагувати найперше на свої потреби, дедалі рідше – зважати на слабких і тих, кому болить. Сьогодні дуже популярними стали розмови про «зайвих» людей, ба більше, заклики: «Позбудьтеся зайвих людей! Не спілкуйтеся з токсичними для вас особами!» Зерно істини полягає в тому, що в токсичних стосунках справді неймовірно складно. Але що робити, якщо, можливо, саме через наші вчинки хтось із близьких набрався «токсичності»? Що робити, якщо чиясь токсичність – це ніщо інше, як сконденсований біль? І що, коли саме через ту людину, яку ми відштовхуємо або до якої не відкриваємося, до нас хоче промовити Господь? Я не знаю відповіді на ці запитання, але часто повертаюся до них думками.

Напевно, по-справжньому, без жодних затьмарень, світ – таким, як його було створено, – бачить Господь, Його ангели та святі. А також ті, хто вже відійшов до Бога і тепер перебуває

там, де немає ні сутінків, ні пітьми. Якби ми запитали в них, на що все це схоже, то хтозна, чи не почули б у відповідь, що кожен із нас – теж як своєрідний відтінок у прегарній Божій палітрі. Що всі ми маємо якусь прекрасну барву: характеру, таланту, емоцій, знань, умінь, того, що становить наше «я». І що кожна людина гарна. І що лише всі ми разом творимо повну картину світу, а якщо когось із неї вилучити, їй бракуватиме відтінків і насиченості барв. І що немає людей зайвих, токсичних і недобрих. Є просто, на жаль, ті, хто занадто занурився в сутінки або й у темінь. І що час, у який живемо, попри світло сонця, духовно дуже нагадує ніч, від якої ніхто не застрахований.

Залишається просити: «Покажи мені, Боже, мої сутінки. Не дозволь мені занадто в них увійти».

БОГДАНА МАТІЯШ 23 ЖОВТНЯ 2019